

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

УДК 377.6:61:371.315.6

Т. Бабенко

ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНОГО КОЛЕДЖУ

Основним завданням професійної медичної освіти сьогодення є підготовка висококваліфікованих спеціалістів нової формації, які володіють навичками наукового підходу до визначення та розв'язання проблем пацієнта, здатних до ініціативності, постійного розвитку та самовдосконалення. Гостро постає проблема пошуку нових підходів до реалізації ідей, спрямованих на розвиток особистості студента, розкриття його потенціалу та формування нової структури і змісту професійного медичного навчання, де пріоритету набуває домінування самостійної діяльності студентів. Для сучасного спеціаліста недостатньо володіти лише інформацією, необхідно вміти правильно нею оперувати й утворювати нові знання. Якість підготовки майбутнього медичного працівника залежить від дослідницької спрямованості навчального процесу, що надає актуальності проблемі формування дослідницьких умінь і навичок.

Мета статті – розкрити окремі аспекти поняття “дослідницька діяльність студентів у медсестринстві”, визначити принципи дослідницького навчання у медичному коледжі на сучасному етапі.

Основним способом подачі навчального матеріалу в медичних коледжах було і лишається інформування. Викладач за допомогою лекцій, співбесід доносить до студентів певну інформацію, а студенти запам'ятовують її. Проте, коли наука стрімко розвивається, отримані в такий спосіб знання стають малоцінними та швидко втрачають актуальність. Тому більшість викладачів схиляються до думки, що їхньою метою є не змусити студента запам'ятати лекційний матеріал, а потім відтворити його на практичному занятті або іспиті, а навчити обирати з великої кількості інформації необхідну, опрацьовувати її, та у такий спосіб здобувати нові знання. Рівень підготовленості студентів до майбутньої професійної діяльності залежить від того, наскільки в нього сформовані дослідницькі уміння і навички. Проаналізувавши наукові інформаційні джерела, можна зазначити, що увага до самостійної пошукової діяльності студентів зосереджується в роботах багатьох авторів. Так, на думку В. Нагаєва, залучення студентів до дослідницької роботи є одним із найперспективніших спрямувань освітньої діяльності. А студентське дослідження – здатність пізнавати свій внутрішній світ, мобілізувати сили для розуміння і створення нових матеріальних і духовних цінностей, що мають індивідуальне та спільне значення [1, с. 206].

Н. Демешкант переконує в тому, що розвиток дослідницьких умінь дозволяє студенту не тільки відтворювати зміст вивченого матеріалу, але й міркувати самостійно, усвідомлюючи проблеми і зумовленість явищ, установлюючи закономірності та логічні зв'язки у вивченому матеріалі [2, с. 24].

На специфіку медсестринських досліджень указує Г. Перфільєва, визначаючи їх як систематичний процес вивчення клінічної або управлінської проблеми медичними сестрами, що намагаються отримати нову інформацію для покращення допомоги пацієнтам та розв'язанням проблемних ситуацій, де кінцевою метою постає підвищення якості сестринської практики [3, с. 62].

Таке визначення перегукується з думкою І. Губенко, яка основною метою досліджень із медсестринства визначає оптимізацію діяльності сестринського персоналу, підвищення її ефективності. Автор також акцентує увагу на проблемі розвитку дослідницької діяльності у практичній медицині та висуває низку чинників: по-перше, медсестринство розглядалося, а часто і продовжує розглядатися як допоміжна, технічна, несамотійна професія, – відтак недооцінюється внесок медсестринського догляду у справу формування, збереження та відновлення здоров'я; по-друге, медсестринська освіта тривалий час розглядалася на рівні професійно-технічної, тобто такої, що потребує швидше практичних навичок, ніж теоретичних знань, що не має перспектив розвитку. Але саме медсестринські дослідження здатні формувати наукове підґрунтя для медичної практики працівників середньої ланки, забезпечувати не інтуїтивний, а детально описаний науковий підхід до сестринської діяльності на засадах доказової медицини [4, с. 60 – 61].

Отже, розвиток дослідницьких умінь і навичок студентів медичних коледжів постає як пріоритетна проблема навчання та впровадження сучасної моделі сестринського процесу в практику лікувально-профілактичних закладів.

На практиці визначають та застосовують два основних види дослідницької діяльності студентів:

а) навчальна науково-дослідницька діяльність, передбачена діючими навчальними планами та робочими програмами; до цього виду роботи відносять курсові та дипломні проекти; проте у медичному коледжі запроваджене лише реферування з тем практичних занять;

б) дослідницька робота у позанавчальний час, яка є більш ефективним засобом формування дослідницьких умінь і навичок, проявом упровадження сучасної моделі сестринського процесу в практичне навчання.

До фундаментальних умов, на яких ґрунтується дослідницьке навчання, можна віднести такі принципи:

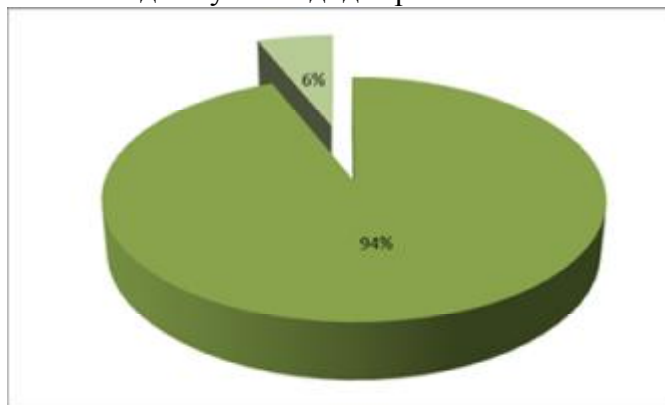
1) принцип орієнтації на пізнавальні інтереси студентів; дослідження – процес творчий, його не можна нав'язати, який народжується тільки на основі внутрішньої потреби;

2) принцип свободи вибору та відповідальності за власне навчання; лише за умови його реалізації, навчання може стати адекватним індивідуальній меті особистості;

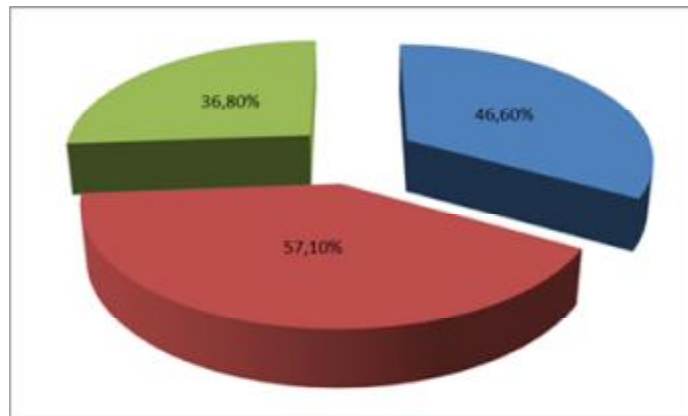
3) принцип засвоєння знань у єдності зі способами їх отримання; дослідницький підхід вимагає не тільки засвоєння знань як кінцевого продукту, а й необхідність самостійно здобувати нову інформацію на основі засобів її винайдення;

4) принцип поєднання продуктивних і репродуктивних методів навчання з урахуванням індивідуальних потреб студентів та практичної медицини.

Формування дослідницьких умінь повинне починатися на першому курсі навчання з діагностики викладачами рівня базової освіти студентів. Задля цього нами було проведено анкетування 120 студентів першого року навчання аби виявити рівень сформованості дослідницьких умінь і навичок. У результаті дослідження було з'ясовано, що 94% студентів бажають просто слухати лектора на заняттях, а не опанувати навчальний матеріал самостійно. Лише 6% здатні дискутувати за темою заняття й аргументовано відстоювати власну думку. Із зазначеної більшості – 13,3% не вважають дослідницькі уміння необхідними у подальшій медичній практиці. Водночас ми намагалися визначити рівень зацікавленості самостійною пошуковою роботою: студентам було запропоновано взяти участь у науковому дослідженні. 16,6% відмовилися, мотивуючи браком часу, дефіцитом знань або наявністю більш важливих справ. 46,6% під час навчання у школі брали участь у дослідницькій роботі і хотіли б продовжити працювати у цьому напрямку; із них 57,1% мають досвід захисту роботи на конференціях. Проте 16,6% указали, що брали участь у конференціях, але дослідження не проводили. Тож можна припустити, що ці студенти виступали з доповідями, підготовленими самими викладачами. Результати діагностики можна подати у вигляді діаграми.

Діаграма 1. Результати анкетування студентів першого року навчання (у %) щодо визначення рівня сформованості дослідницьких умінь.

Діаграма 2. Результати анкетування студентів першого року навчання (у %) щодо визначення рівня зацікавленості дослідницькою роботою.

Формування дослідницьких умінь починається в школі під час проведення лабораторних робіт, розв'язання творчих завдань, виконання експериментів у домашніх умовах, розробки проектів, участі в конференціях та олімпіадах. Однак не завжди, через відсутність у навчальних планах спеціально відведеного часу, учителі працюють у зазначеному напрямку, через що доводиться констатувати розрив у підготовці до самостійної пошукової роботи. Відтак дослідницькі роботи майбутніх медиків першого року навчання полягають у написанні рефератів, які частіше є переписаними статтями або конспектами розділів підручника. Подальший розвиток здібностей студентів відбувається з урахуванням індивідуальних особливостей. Майбутні медики беруть участь у гуртках, конференціях, де використовують в основному базові знання отримані в школі, а не спрямовують свою роботу на активний пошук інформації та створення нового інтелектуального продукту. Проте, як показав аналіз навчальних планів медичного коледжу, повернення до досліджень відбувається на п'ятому курсі навчання у процесі підготовки бакалаврів з медсестринства та лабораторної діагностики під час вивчення дисципліни "Методологія наукових досліджень". Таким чином, дослідницька діяльність студентів має епізодичний характер, не містить чіткого професійного спрямування.

На наш погляд, найбільшу роль у формуванні дослідницьких умінь студентів-медиків відіграють практичні заняття. За традиційного підходу до практичних занять із природничо-наукових дисциплін можна зазначити низку позитивних аспектів: студенти повинні мати уявлення про анатомічні та фізіологічні методи дослідження, уміти проводити дослідження різних фізіологічних процесів, застосовувати прості медсестринські втручання, визначати вплив фармацевтичних препаратів на функціональні зміни систем органів та організму загалом, працювати з документацією, аналізувати результати експериментів та робити висновки, закріплюючи знання лекційного курсу практичною роботою. Проте традиційна методика має певні недоліки. Так, основною метою заняття

постає формування навичок роботи з медичним обладнанням, практичне засвоєння виконання найбільш поширених маніпуляцій, що призводить до зниження пізнавальної активності. Дотримуючись чітких дій алгоритму, студенти добре розв'язують поставлені завдання, але так і не усвідомлюють суті роботи. За таких умов не формуються дослідницькі уміння і не розвиваються творчі здібності. Нові технології навчання дозволяють позбутися формалізму у проведенні практичних занять, сприяють більш повному розумінню теоретичного матеріалу, розвивають творчий потенціал студентів у процесі становлення особистості.

Отже, дослідницька робота постає важливим чинником у підготовці молодого фахівця, дозволяє перенести акцент із процесу репродуктивного засвоєння знань на розвиток пізнавальних інтересів, високої культури мислення, постійного збагачення власного багажу знань, самовизначення та самовираження. Проте готові висновки, які пропонують підручники для засвоєння або лекційний матеріал, створюють враження закінченості та незаперечності. Таке викладання знань є економічним і компактним, та все ж не дає студентам змоги відчувати сам процес здобування знань на основі даних, отриманих у процесі спостережень або експериментів. Необхідно створити умови, які дозволять запровадити пошукову роботу студентів, урахувавши індивідуальні характеристики, протягом усього періоду навчання у медичному коледжі, як на теоретичних, так і на практичних заняттях.

Список використаної літератури

- 1. Нагаєв В. М.** Методика викладання у вищій школі : навч. посіб. / В. М. Нагаєв. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 232 с.
- 2. Демешкант Н. А.** Розвиток дослідницьких умінь як основа формування наукового світогляду студентів вищих навчальних закладів / Н. А. Демешкант // Нові технології навчання. Науково-методичний збірник С. 23 – 25.
- 3. Перфілієва Г. М.** Научные исследования в сестринском деле: история вопроса / Г. М. Перфілієва, Н. Н. Каминіна, Н. В. Туркіна та ін. // Головна медична сестра. – 2009. – № 8. – С. 62 – 64.
- 4. Губенко І. Я.** Розвиток наукових досліджень в медсестринстві як основа вдосконалення сестринської допомоги / І. Я. Губенко, Л. П. Бразалій, О. І. Шевченко // Головна медична сестра. – 2009. – № 8. – С. 59 – 61.

Бабенко Т. Проблеми дослідницької діяльності студентів медичного коледжу

У роботі розглядається поняття „дослідницька діяльність студентів у медсестринстві”, визначаються принципи дослідницького навчання у медичному коледжі, проаналізовано рівні сформованості та зацікавленості дослідницькою діяльністю.

Ключові слова: дослідницька діяльність, студент медичного коледжу, дослідницькі вміння, дослідницьке навчання, медсестринські дослідження.

Бабенко Т. Проблемы исследовательской деятельности студентов медицинского колледжа

В работе рассматривается понятие «исследовательская деятельность студентов в медсестринстве», определяются принципы исследовательского обучения в медицинском колледже, проанализированы уровни сформированности и заинтересованности исследовательской деятельностью.

Ключевые слова: исследовательская деятельность, студент медицинского колледжа, исследовательские умения, исследовательское обучение, медсестринские исследования.

Babenco T. Problems of Students Research of Medical College

We consider the definition of the “students research work in nursing”, represent the principles of research study in Medical college, analyze the levels of interest and research activity.

Key words: research Activities, a student of medical college, research skills, research training, the nurs researches.

Стаття надійшла до редакції 28.01.2012 р.

Прийнято до друку 26.10.2012 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Бакум З. П.

УДК 371:811.161.2

Л. Базиль

**ЛІТЕРАТУРНЕ КРАЄЗНАВСТВО
В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
ВЧИТЕЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ**

На сучасному етапі розвитку освітнього простору України особлива увага приділяється питанням національної ідентичності й самоусвідомлення. Одним із значимих засобів вирішення окреслених аспектів справедливо визнано художні твори, оскільки словесність є потужним носієм генетичного коду нації. З огляду на зазначене, активізуються процеси оновлення змісту і форм шкільної літературної підготовки з урахуванням тенденцій інтеграції, фундаменталізації й регіоналізації. В державних нормативних документах наголошується на поглибленому вивченні словесного мистецтва. До системи шкільної літературної освіти введено нові навчальні дисципліни (курси за вибором) і факультативи, належне місце серед яких поступово займає „Література рідного краю”. Істотні зміни в освітньому просторі зумовили підвищення вимог до рівня професійних якостей учителів української мови і літератури.